Raport 2022

Dlaczego się nie badamy?

Profilaktyka nowotworowa Polek i Polaków

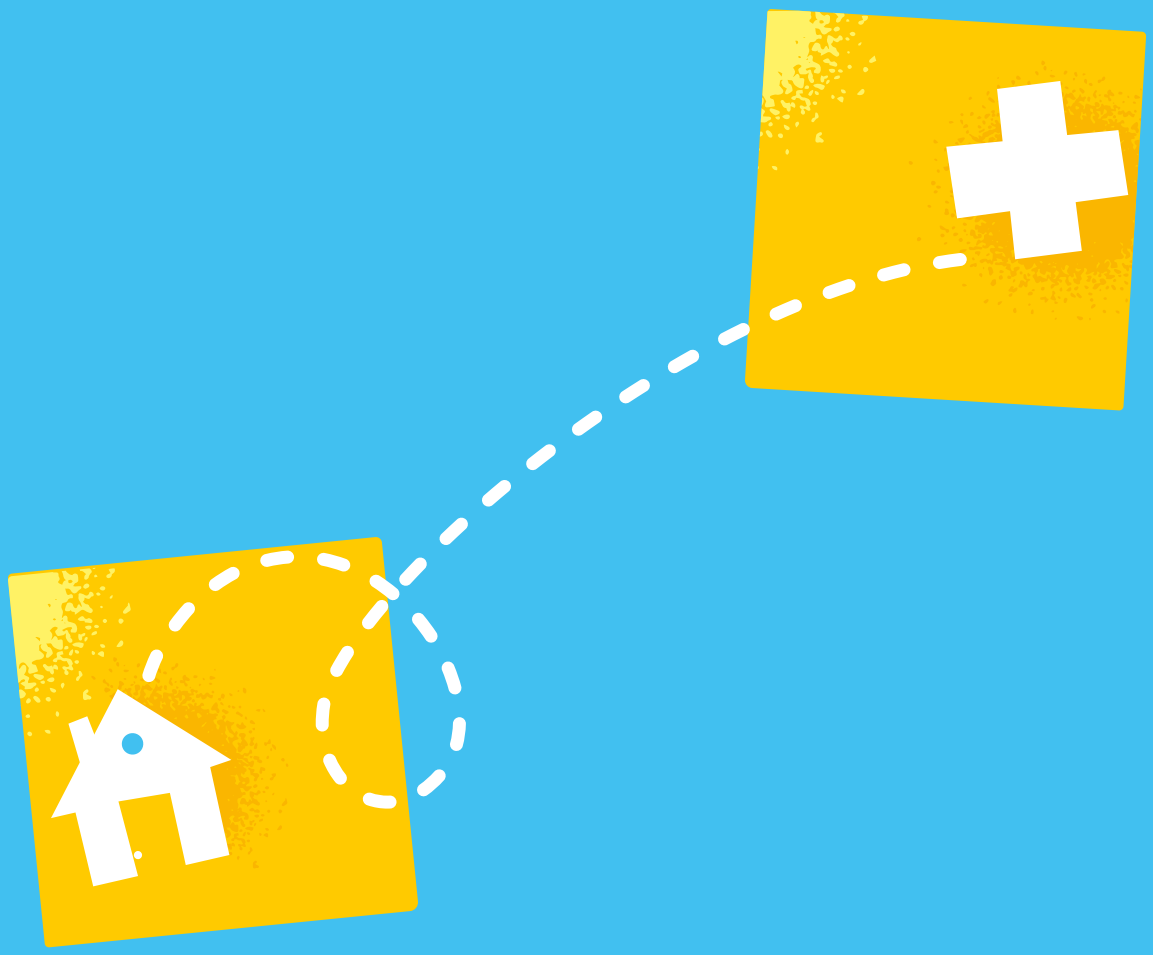

SARCOMA

Opracowanie raportu

Stowarzyszenie Pomocy Chorym na Mięsaki i Czerniaki Sarcoma
ul. Malborska 14/5, 03-286 Warszawa

SARCOMA

Partnerzy raportu

Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Matki i Dziecka, Kolegium Lekarzy Rodzinnych w Polsce, Polskie Towarzystwo Onkologiczne, Polskie Towarzystwo Onkologii Klinicznej, Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie

© Copyright by Sarcoma

Spis treści

Wstęp 2

Kluczowe obserwacje 4

Rekomendacje 6

Rola profilaktyki 8

Dostępność badań 12

Rodzaje badań 13

Regularność badań 20

Miejsca badań 26

Postrzeganie roli profilaktyki 30

O badaniu 34

Twórcy raportu 40

Słownik pojęć 41

Kamil Dolecki

Prezes Zarządu
Stowarzyszenia Pomocy Chorym
na Mięsaki i Czerniaki Sarcoma

Szymon Bubiłek

Członek Zarządu
Stowarzyszenia Pomocy Chorym
na Mięsaki i Czerniaki Sarcoma

Ewa Styś

Członkini Stowarzyszenia Pomocy
Chorym na Mięsaki i Czerniaki Sarcoma

SARCOMA

Niniejsza publikacja powstała z inicjatywy Stowarzyszenia Pomocy Chorym na Mięsaki i Czerniaki Sarcoma w trosce o zdrowie Polek i Polaków. Od ponad 15 lat, jako Stowarzyszenie, wspieramy pacjentów onkologicznych w trakcie leczenia, a także promujemy profilaktykę zdrowotną. Staramy się, aby wszystkie podmioty lecznicze przestrzegały standardów międzynarodowych, które są tworzone we współpracy z towarzystwami naukowymi, instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi z Polski.

Najważniejszą rolę w zapobieganiu chorobie nowotworowej odgrywa profilaktyka. Złe nawyki względem organizmu, a także rezygnacja z badań diagnostycznych przyczyniają się do powstawania nowotworów i późnego ich wykrywania.

Przedstawiamy Państwu wyniki badania opinii publicznej na temat profilaktyki nowotworowej Polek i Polaków wraz z rekomendacjami działań. Publikację kierujemy do organizacji i odbiorców indywidualnych – Polek i Polaków.

Bardzo dziękujemy specjalistom, którzy poświęcili swój czas na skomentowanie obserwacji z przeprowadzonego badania opinii publicznej, a także opracowali rekomendacje.

Kluczowe obserwacje

39%

Polaków i Polek nie wie, że w Polsce dostępne są bezpłatne, finansowane przez NFZ badania profilaktyczne wykrywające nowotwór na wczesnym etapie.

46%

Niemal połowa Polaków i Polek nie potrafi wymienić żadnego badania profilaktycznego w kierunku nowotworów.

64%

Aż 2 na 3 osoby w Polsce nie wykonują regularnych badań profilaktycznych w kierunku nowotworów.

36%

Polaków i Polek nie wie, gdzie w swojej okolicy może wykonać badania profilaktyczne wykrywające nowotwór.

19%

Co piąty Polak i Polka twierdzi, że profilaktyka nie uratuje im życia.

To nieprawda. W rzeczywistości badania profilaktyczne pozwalają na wczesne wykrycie nowotworu. Im wcześniej rozpoczęte leczenie, tym większa szansa na całkowity powrót do zdrowia.

Rekomendacje

Autorzy rekomendacji:

prof. dr hab. n. med. Piotr Rutkowski
Kierownik Kliniki Nowotworów Tkanek Miękkich, Kości i Czerniaków Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie, Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Onkologicznego

dr hab. n. med. Agnieszka Mastalerz-Migas
Prezes Polskiego Towarzystwa Medycyny Rodzinnej, Konsultant krajowy w dziedzinie medycyny rodzinnej

dr hab. n. med. Joanna Didkowska
Kierownik Zakładu Epidemiologii i Prewencji Nowotworów Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

dr hab. n. med. Marta Mańczuk
Kierownik Pracowni Prewencji Pierwotnej Nowotworów Zakładu Epidemiologii i Prewencji Pierwotnej Nowotworów Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

Jakub Adamski
Dyrektor Departamentu Strategii i Działań Systemowych Biura Rzecznika Praw Pacjenta

Rekomendacje działań

EDUKACJA

Przekaz: Podkreślanie wartości profilaktyki dla ludzi zdrowych, a także informowanie o tym, gdzie i w jakim celu można wykonać badania przesiewowe.

Społeczeństwo

- Promocja już istniejących programów przesiewowych wraz z listą placówek, gdzie można je wykonać
- Budowanie świadomości wartości badań profilaktycznych, z naciskiem na informację, że są przeznaczone dla ludzi zdrowych i mogą uratować życie, wraz z promocją istniejących programów badań profilaktycznych dla określonych grup

wiekowych
  - Rozszerzenie grupy docelowej działań promocyjnych o młodzież
- Wprowadzanie zmian w istniejących i planowanych programach badań przesiewowych poprzez:
  - Rozszerzenie grupy odbiorców o młodzież szkolną
  - Nagłaśnianie historii pacjentów, którym profilaktyka realnie uratowała życie
  - Budowanie świadomości zachowań prozdrowotnych – rozszerzenie listy zachowań, które szkodzą zdrowiu oraz tych, które wspomagają organizm

Lekarze

- Powołanie grupy roboczej składającej się z lekarzy różnych specjalizacji, w tym lekarzy medycyny rodzinnej, medycyny pracy, onkologów oraz ginekologów, która:
  - Opracuje rekomendacje dotyczące profilaktyki w ramach swoich specjalizacji
  - Opracuje materiały edukacyjne dla lekarzy dotyczące profilaktyki w celu zaangażowania lekarzy w informowanie pacjentów o możliwych działaniach prozdrowotnych
  - Opracuje przystępne materiały edukacyjne, które lekarz może przekazać pacjentowi podczas wizyty – w wersji elektronicznej oraz drukowanej, także w językach mniejszości narodowych

ZMIANY SYSTEMOWE

Pracodawcy

- Wprowadzenie do Kodeksu pracy dodatkowego dnia wolnego do wykorzystania na badania profilaktyczne
- Zachęcenie pracodawców do propagowania zdrowych zachowań w miejscu pracy poprzez propagowanie/rozwinięcie ministerialnego programu „PracoDawca Zdrowia"

Szkolnictwo

- Wprowadzenie do podstawy programowej dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych lekcji o zdrowiu

Rola profilaktyki

Według Światowej Organizacji Zdrowia o zachorowaniu na nowotwór decydują geny, środowisko i – w największym stopniu – styl życia. WHO szacuje, że można zapobiec nawet 30-50% zachorowań na raka, unikając czynników ryzyka. Te czynniki to m.in.: palenie tytoniu, nadmierna masa ciała, nieprawidłowo zbilansowana dieta, spożywanie alkoholu, niska aktywność fizyczna czy brak szczepień ochronnych.

ZAPAMIĘTAJ

Im wcześniej wykryjesz nowotwór, tym większą masz szansę na całkowity powrót do zdrowia. Wiele badań w kierunku wykrycia nowotworów wykonasz w Polsce bezpłatnie, w ramach programów badań przesiewowych lub na podstawie skierowania od lekarza.

Ważne badania diagnostyczne

Programy badań przesiewowych:
- kolonoskopia
- mammografia
- cytologia

DLA KAŻDEGO

Morfologia krwi – według wskazań lekarza
Badanie krwi wykonywane na podstawie skierowania od lekarza w przypadku podejrzanych, niejednoznacznych objawów

Badanie tarczycy – raz w roku
Badanie palpacyjne wykonywane przez lekarza pierwszego kontaktu

USG jamy brzusznej – według wskazań lekarza
Badanie ultrasonografem w kierunku wykrywania raka nerki, wątroby i trzustki, wykonywane w zależności od wskazań i na podstawie skierowania od lekarza pierwszego kontaktu

Kolonoskopia – raz na 10 lat po 50. roku życia
Badanie pod kątem raka jelita grubego przysługuje osobom w wieku:
- **50-65 lat**, które nie miały wykonywanej kolonoskopii w ostatnich 10 latach,
- **40-49 lat** z rozpoznaniem raka jelita grubego w rodzinie (u rodzica, rodzeństwa lub dziecka).

UWAGA:
Jeśli w Twojej rodzinie wystąpiły zachorowania na **raka jelita grubego**, poproś lekarza rodzinnego o skierowanie do poradni genetycznej.

Badanie skóry – jeśli tylko zauważysz podejrzaną zmianę

Badanie dermatoskopowe jest zalecane osobom w wieku:

- **15-49 lat**, u których stwierdzono niepokojące zmiany skórne,
- **50-64 lat**,
- **powyżej 65 lat**, które wciąż są aktywne zawodowo.

UWAGA: Jeśli w Twojej rodzinie wystąpiły zachorowania na **raka piersi**, **jajnika** lub **błony śluzowej trzonu macicy**, poproś lekarza rodzinnego o skierowanie do poradni genetycznej.

DLA KOBIET

Mammografia – raz na 2 lata

Badanie w kierunku wczesnego wykrycia raka piersi przysługuje kobietom w wieku **50-69 lat**, które:

- nie miały wykonywanej mammografii w ciągu ostatnich 2 lat,
- otrzymały w ubiegłym roku wskazanie do powtórzenia badania po upływie 12 miesięcy.

Cytologia – raz na 3 lata

Badanie w kierunku wykrywania raka szyjki macicy przysługuje kobietom w wieku **25-59 lat**, które:

- nie miały wykonywanej cytologii w ciągu ostatnich 3 lat,
- otrzymały w ubiegłym roku wskazanie do powtórzenia badania po upływie 12 miesięcy.

Badanie ginekologiczne z USG – raz w roku

USG przezpochwowe w kierunku wykrycia raka jajnika, wykonywane w zależności od wskazań i w oparciu o skierowanie od lekarza ginekologa

DLA MĘŻCZYZN

Badania prostaty – jeśli tylko zauważysz niepokojące objawy

Zgłoś się do lekarza pierwszego kontaktu, jeśli zauważysz u siebie takie objawy jak: krew w moczu, osłabiony i przerywany strumień moczu, uczucie niepełnego opróżnienia pęcherza zaraz po oddaniu moczu lub zaburzenia potencji – szczególnie, jeśli skończyłeś 40 lat

Samobadanie jąder – raz w miesiącu po 20. roku życia

Pozwala na wykrycie raka jądra na wczesnym etapie

DLA OSÓB PALĄCYCH

Badanie płuc – jednorazowo

Niskodawkowa tomografia komputerowa płuc przysługuje osobom w wieku:

- **55-74 lat**, które od lat regularnie palą papierosy,
- **50-54 lat**, które od lat regularnie palą papierosy, a do tego spełniają przynajmniej jeden z warunków wymienionych na stronie https://pacjent.gov.pl/programy-profilaktyczne/profilaktyka-raka-pluca

DLA OSÓB Z DZIEDZICZNYMI PREDYSPOZYCJAMI

Badania genetyczne – jednorazowo

Jeśli w Twojej rodzinie wystąpiły zachorowania na siatkówczaka lub chorobę von Hippel-Lindau (VHL), poproś lekarza rodzinnego o skierowanie do poradni genetycznej

Dowiedz się więcej
o profilaktyce nowotworowej:
www.12sposobownazdrowie.pl

Dostępność badań

Mit

~~Badania profilaktyczne w kierunku nowotworów są kosztowne.~~

39% Polaków i Polek nie wie, że w Polsce dostępne są bezpłatne, finansowane przez NFZ badania profilaktyczne wykrywające nowotwór na wczesnym etapie.

Fakt

Wiele badań przesiewowych wykonasz w Polsce na koszt Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ).

Sprawdź, jakie badania są dla Ciebie dostępne bezpłatnie:
https://pacjent.gov.pl/profilaktyka

Dane w %
N=1021

Czy wiesz, że w Polsce dostępne są bezpłatne badania profilaktyczne w kierunku nowotworów – finansowane przez NFZ?

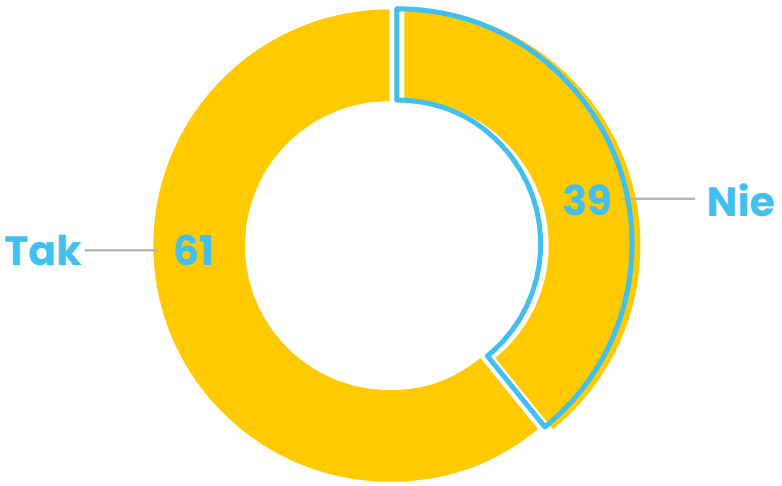

Rodzaje badań

Najbardziej kojarzonym badaniem profilaktycznym jest badanie piersi/mammografia, które zostało wskazane przez 46% ankietowanych kobiet. Co ciekawe, do znajomości samobadania piersi jako metody profilaktyki nowotworowej przyznaje się zaledwie 1% uczestników badania opinii. Podobnie do samobadania jąder. Co czwarta kobieta słyszała o cytologii (28%). 13% respondentów (niezależnie od płci) zna kolonoskopię, którą rozumie jako badanie jelit, a 9% – badanie prostaty, przy czym nie jest ono kojarzone z badaniem PSA (3% respondentów). Polki i Polacy nie słyszeli o możliwości badań genetycznych (tylko 1% respondentów wie o takiej możliwości). Z badaniami profilaktycznymi w kierunku nowotworów respondenci nie kojarzą też gastroskopii, badania dermatologicznego czy tomografii komputerowej.

~~Polacy i Polki wiedzą, jakie badania wykrywają nowotwory.~~ **Mit**

Niemal połowa (46%) Polaków i Polek nie potrafi wymienić żadnego badania profilaktycznego w kierunku nowotworów. **Fakt**

Najczęściej wskazywane badania wykrywające nowotwory*/**

Dane w %
N=1021

***Pytanie otwarte – znajomość spontaniczna**

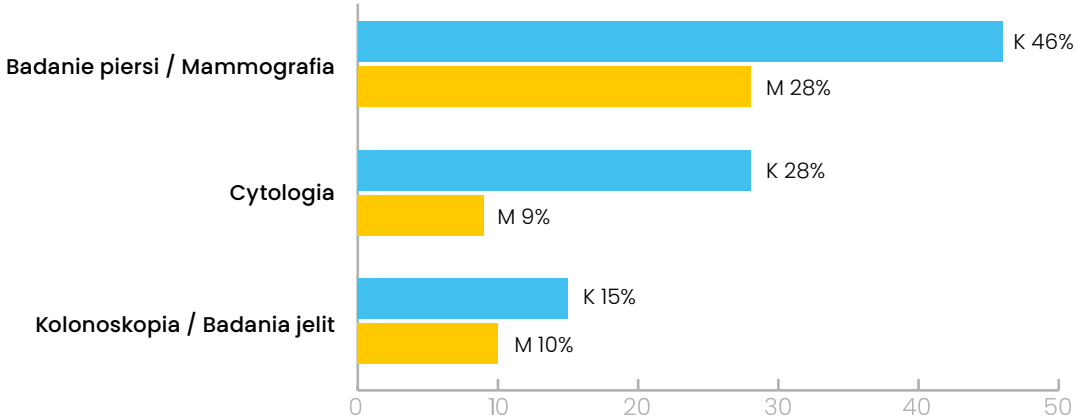

Dane w %
N=1021

****Pytanie wielokrotnego wyboru – znajomość wspomagana**

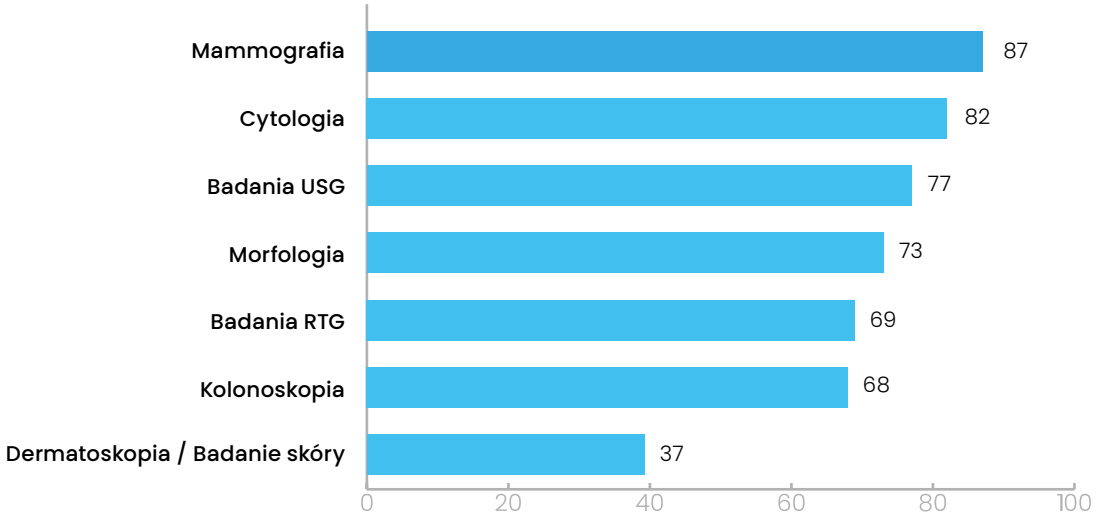

Najrzadziej wskazywane badania wykrywające nowotwory

Pytanie otwarte – znajomość spontaniczna

Dane w %
N=1021

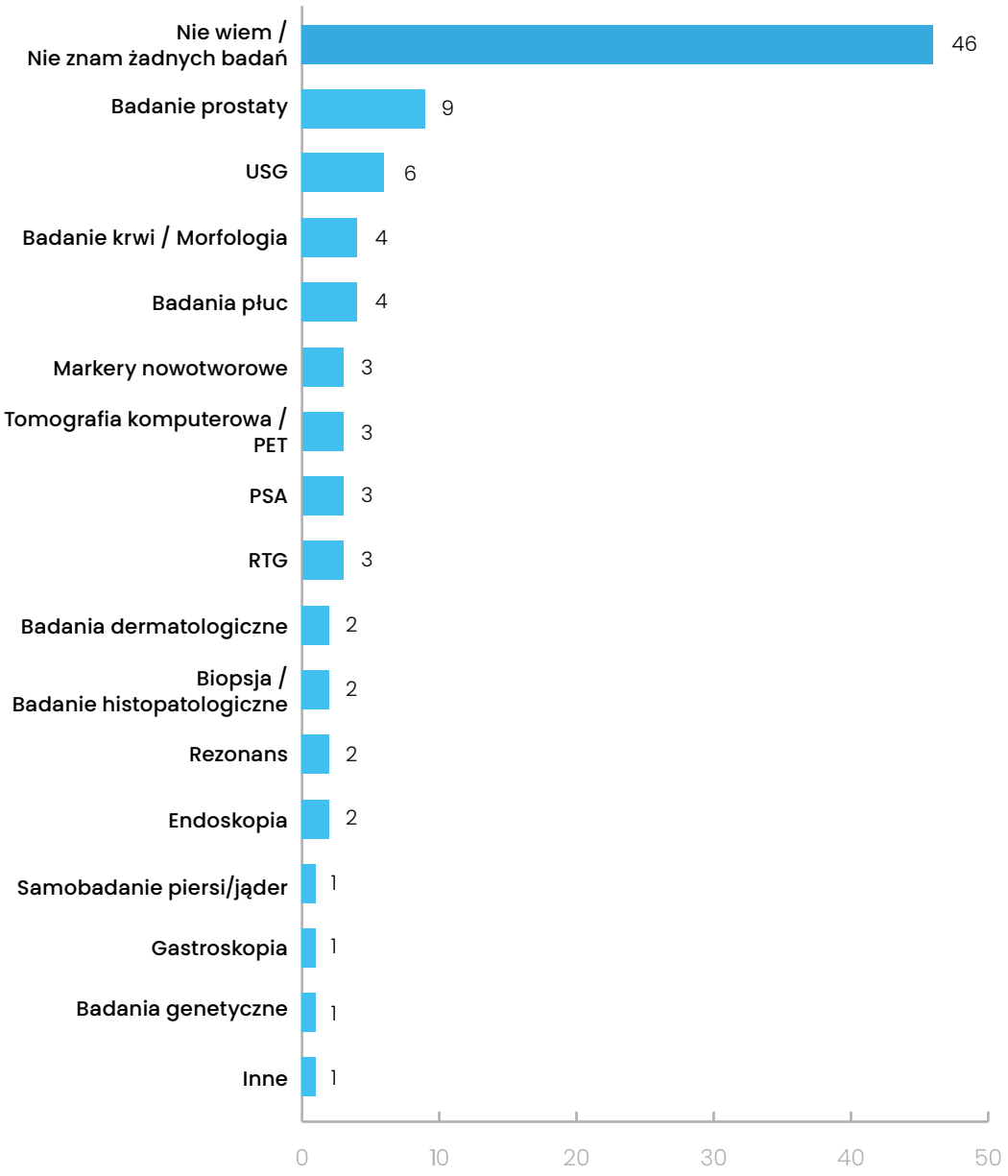

Źródła wiedzy o badaniach profilaktycznych

Polki i Polacy najczęściej szukają informacji o badaniach profilaktycznych w Internecie (56% respondentów) oraz u lekarza (54% ankietowanych). Co czwarty uczestnik badania opinii czerpie wiedzę od znajomych lub z telewizji. 13% przyznaje, że w ogóle nie pozyskuje takiej wiedzy.

Skąd czerpiesz wiedzę o badaniach profilaktycznych w kierunku nowotworów?

Dane w %
N=1021

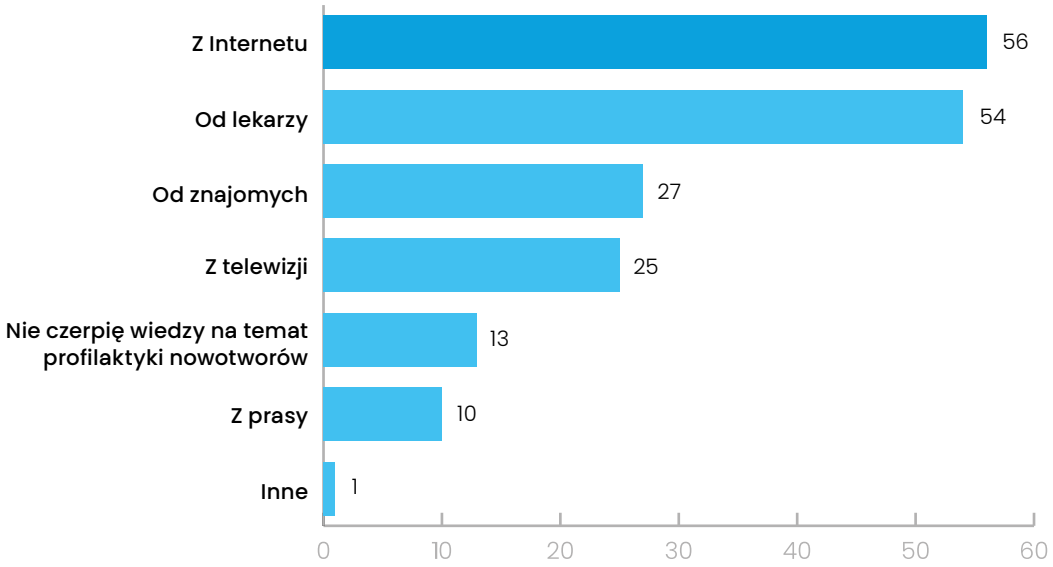

Komentarz Eksperta

dr hab. n. med.
Marta Mańczuk

Kierownik Pracowni Prewencji Pierwotnej Nowotworów Zakładu Epidemiologii i Prewencji Pierwotnej Nowotworów Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

„Wydaje się, że wciąż niezbędne są przemyślane, szerokie kampanie edukacyjno-informacyjne dotyczące korzyści płynących z badań profilaktycznych i programów wczesnego wykrywania nowotworów."

Niemal 40% respondentów nie wie, że istnieją w Polsce systemowe programy badań profilaktycznych, z których można nieodpłatnie skorzystać. Wśród najczęściej wskazywanych badań profilaktycznych w kierunku nowotworów wymieniane są: mammografia, cytologia oraz kolonoskopia, ale odsetki respondentów wymieniających te nazwy są niesatysfakcjonująco niskie. Bardzo rzadko wymieniane były inne dostępne działania profilaktyczne, takie jak badanie znamion na skórze czy uzyskanie porady w poradni genetycznej. Ponadto 30% respondentów uważa, że profilaktyka nie uchroni ich przed rakiem. Wydaje się, że wciąż niezbędne są przemyślane, szerokie kampanie edukacyjno-informacyjne dotyczące korzyści płynących z badań profilaktycznych i programów wczesnego wykrywania nowotworów.

Regularność badań

Mit ~~Większość Polaków i Polek regularnie bada się pod kątem nowotworów.~~

Fakt Aż **2 na 3** osoby w Polsce nie wykonują regularnych badań profilaktycznych w kierunku nowotworów.

Dane w %
N=1021

Czy wykonujesz regularnie badania profilaktyczne w kierunku nowotworów?

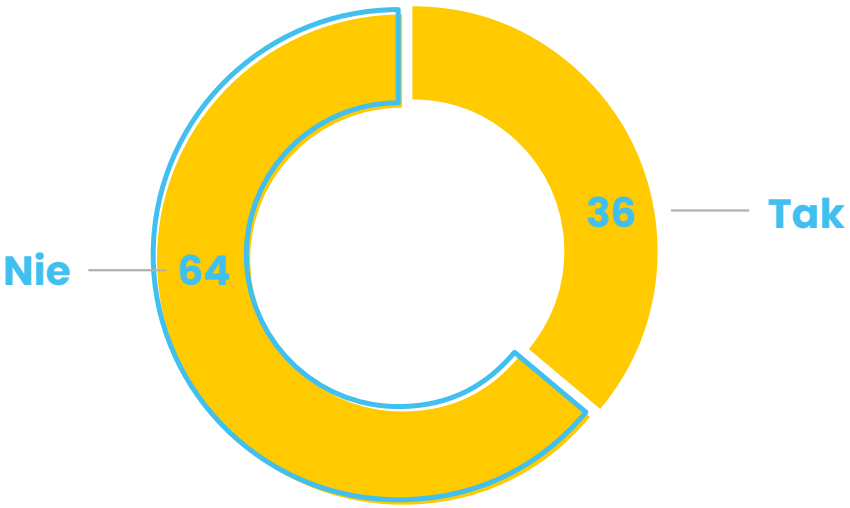

Powody unikania badań

Aż 2/3 Polaków i Polek przyznaje, że nie bada się regularnie w kierunku nowotworów. Dlaczego? Ankietowani nie są zgodni. Ci, którzy rezygnują z badań, najczęściej tłumaczą się brakiem czasu (16% osób) lub twierdzą, że nie czują takiej potrzeby (16% osób), wiele osób przyznaje też, że nie potrafi znaleźć odpowiedzi na to pytanie (17% osób). 10% respondentów z tej grupy oznajmiło, że czuje się zdrowo. Wśród argumentów na „nie" pojawiają się też m.in. odpowiedzi: „lekarz nie zalecił takich badań", „jestem za młody/-a", „boję się", „nie wiem, jak się zapisać na badania", „pandemia utrudniła dostęp do badań", czy „uważam, że nie jestem w grupie ryzyka".

Dlaczego nie wykonujesz badań profilaktycznych w kierunku nowotworów? Opisz swoimi słowami.

Dane w %
N=652
Pytanie zadane wyłącznie respondentom, którzy nie wykonują regularnie badań profilaktycznych w kierunku nowotworów; pytanie otwarte

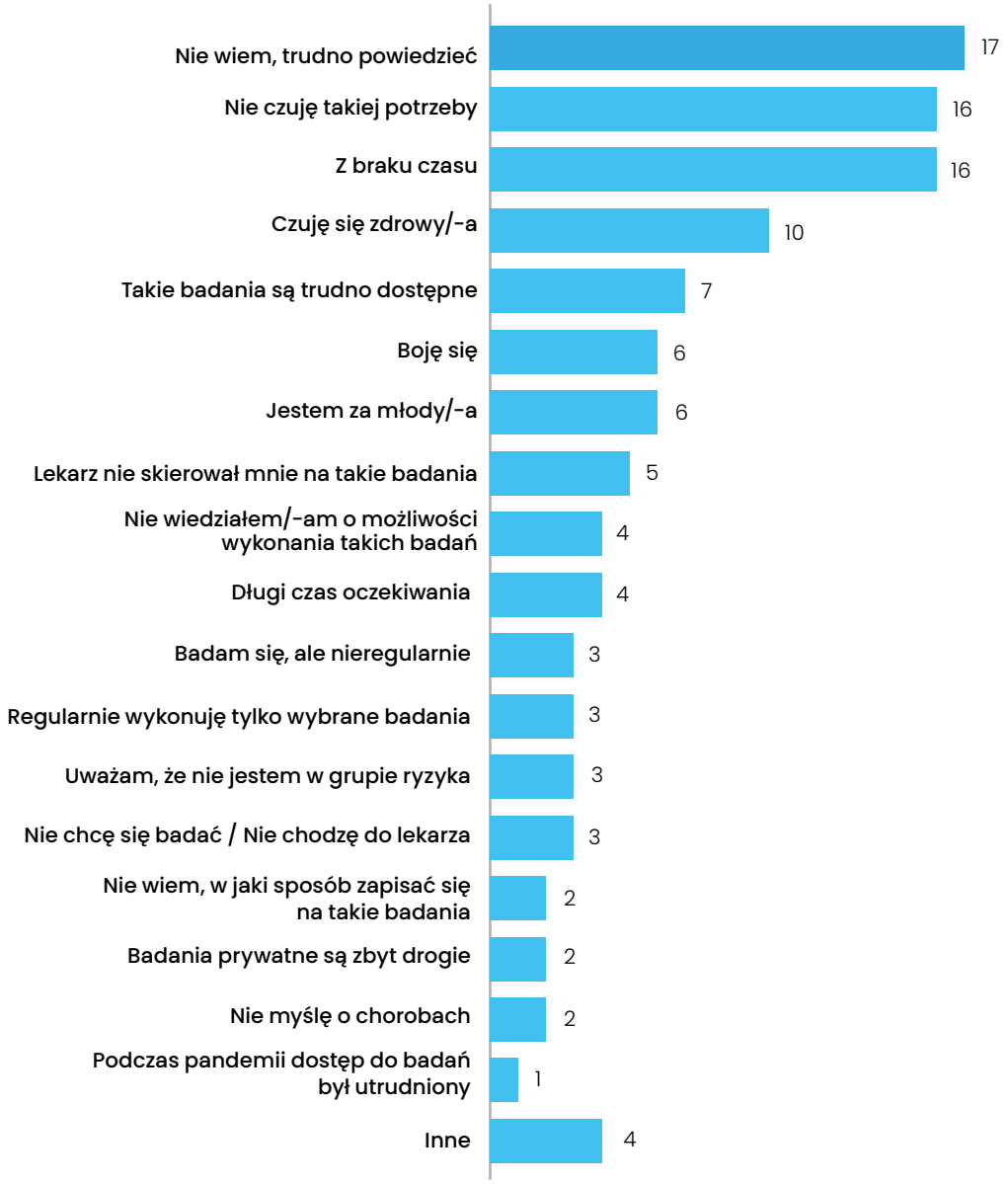

Badania w ciągu ostatniego roku

Tylko 36% Polaków przyznaje się do regularnych badań profilaktycznych. W ostatnim roku największą popularnością cieszyła się morfologia krwi (53% osób). Na kolejnych miejscach plasowały się badania USG (34% osób), cytologia (25% osób), badania RTG (24% osób) oraz mammografia (18% osób). Zdecydowana mniejszość wykonała w ostatnich 12 miesiącach badania dermatoskopowe skóry czy kolonoskopię.

Dane w %
N=1021
Pytanie wielokrotnego wyboru

Jakie badania profilaktyczne wykonywałaś/wykonywałeś w ciągu ostatniego roku?

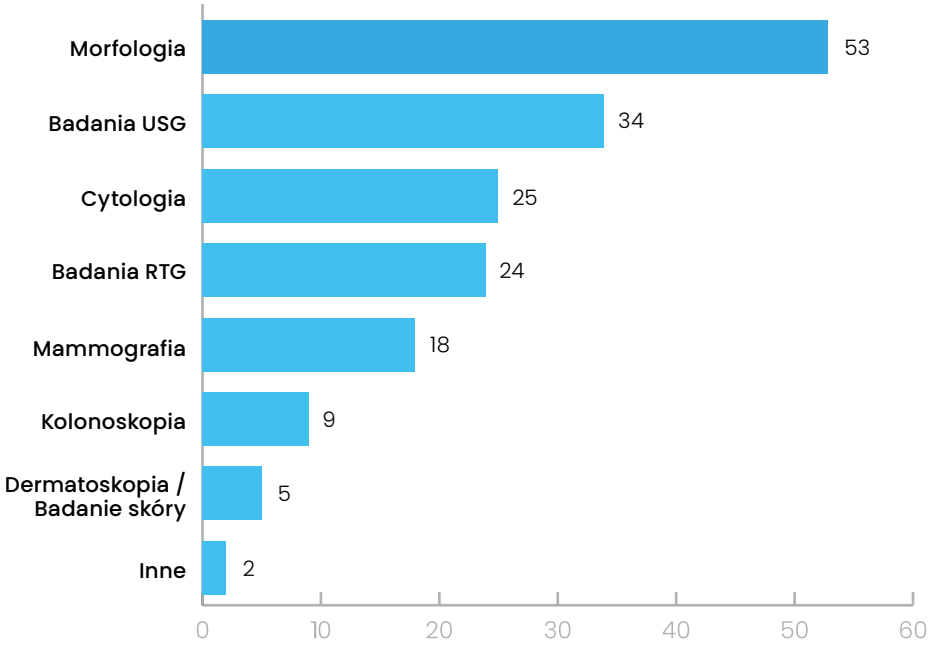

Prawie połowa (42%) osób badających się regularnie stwierdziła, że robi to, bo dba o siebie i profilaktycznie kontroluje swoje zdrowie. 24% Polek i Polaków, którzy wykonują badania profilaktyczne, ma świadomość, że badania pozwalają na wczesne wykrycie choroby i skuteczne jej leczenie. Wśród argumentów na „tak" znalazły się także: osobiste doświadczenia onkologiczne, strach przed chorobą oraz świadomość bycia w grupie ryzyka. 2/3 respondentów deklaruje wykonanie badań profilaktycznych w ciągu najbliższego roku.

Powody wykonywania badań

Dlaczego wykonujesz badania profilaktyczne w kierunku nowotworów? Opisz swoimi słowami.

Dane w %
N=369
Pytanie zadane wyłącznie respondentom, którzy wykonują regularnie badania profilaktyczne w kierunku nowotworów; pytanie otwarte

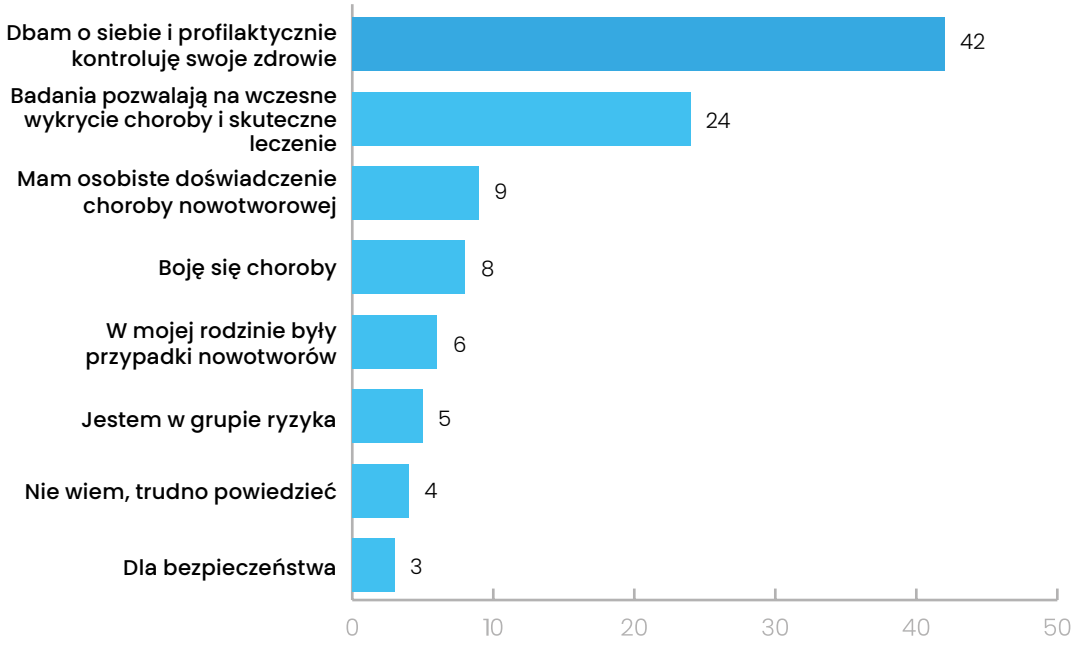

Planowane badania

Czy w ciągu najbliższego roku planujesz wykonanie badań profilaktycznych w kierunku nowotworów?

Dane w %
N=1021

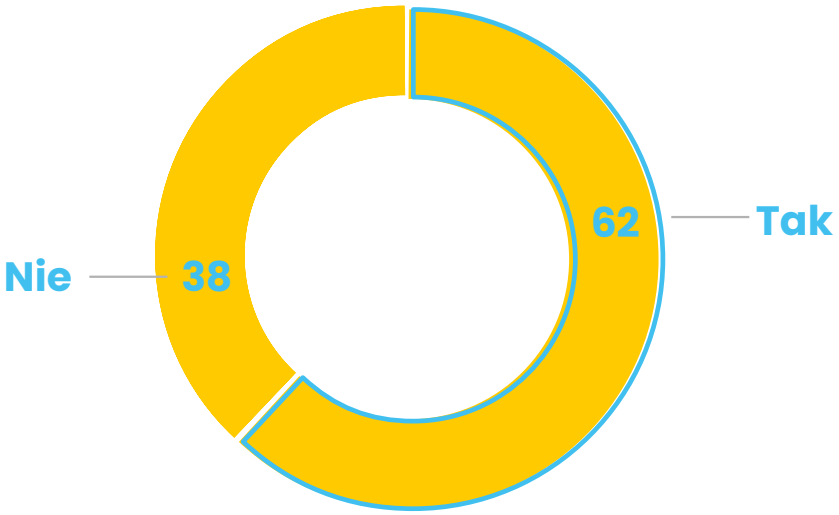

Komentarz Eksperta

dr
Paweł Koczkodaj

Zastępca Kierownika Zakładu Epidemiologii i Prewencji Pierwotnej Nowotworów Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie, Ambasador Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem, Association of European Cancer Leagues – ECL

„Wyniki badań naukowych udowadniają, że nawet połowy wszystkich nowotworów złośliwych można byłoby uniknąć dzięki podejmowaniu działań z zakresu profilaktyki pierwotnej i profilaktyki wtórnej."

Wyniki badań naukowych udowadniają, że nawet połowy wszystkich nowotworów złośliwych można byłoby uniknąć dzięki podejmowaniu działań z zakresu profilaktyki pierwotnej (zdrowy styl życia, m.in. unikanie dymu tytoniowego, zachowywanie odpowiedniej masy ciała, utrzymywanie aktywności fizycznej na właściwym poziomie oraz zdrowej diety) i profilaktyki wtórnej (badania przesiewowe). Nie wszyscy jednak podejmą te działania – zwłaszcza jeśli nie będą o nich wiedzieli i rozumieli, jak ogromne znaczenie mają one dla zdrowia.

Wyniki niniejszego raportu pokazują, że blisko połowa ankietowanych (46%) nie potrafiła wskazać żadnego badania związanego z profilaktyką nowotworów. Co więcej, blisko 40% respondentów nie wiedziało o bezpłatnych badaniach przesiewowych w kierunku wczesnego wykrywania nowotworów finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Niestety, pewne odzwierciedlenie tego stanu rzeczy widoczne jest w niskich odsetkach uczestnictwa w programach badań przesiewowych – w przypadku mammografii - 36%, dla cytologii 12% (stan na lipiec 2022 r. według danych NFZ).

Jednym z kluczowych elementów, dającym nadzieję na zmianę, jest efektywna i ustawiczna edukacja zdrowotna. Dzięki inicjatywom, takim jak Narodowa Strategia Onkologiczna czy Europejski Plan Walki z Rakiem, podjęto i planuje się podjąć szereg działań w tym zakresie. Jestem przekonany, że dzięki nim w kolejnych latach będziemy świadkami wzrostu świadomości społeczeństwa na temat działań prewencji pierwotnej i wtórnej nowotworów, a co za tym idzie - poprawy zdrowia Polaków.

Miejsca badań

~~Polacy i Polki wiedzą, gdzie mogą się zgłosić na badania pod kątem nowotworów.~~

Mit

Aż **36%** Polaków i Polek nie wie, gdzie w swojej okolicy może wykonać badania profilaktyczne wykrywające nowotwór.

Fakt

Czy wiesz, gdzie w swojej okolicy można wykonać badania profilaktyczne?

Dane w %
N=1021

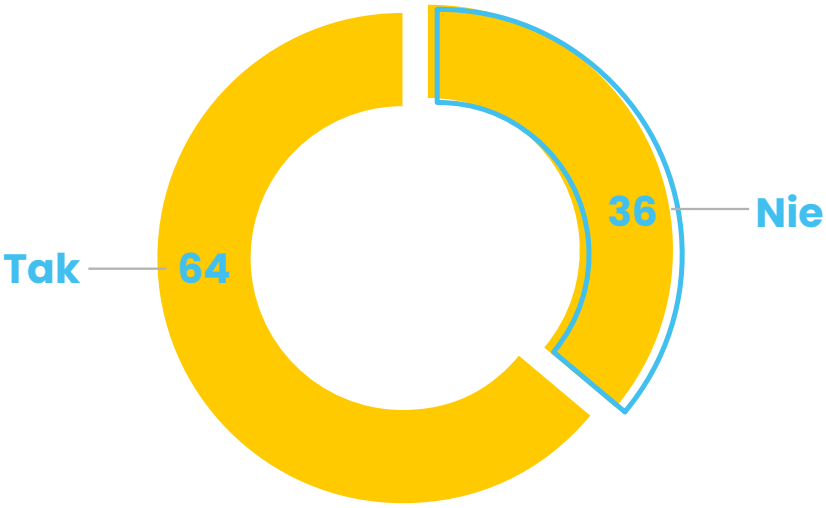

Wskazywane miejsca badań

2/3 Polek i Polaków wie, gdzie wykonać badania pod kątem nowotworów. Jako miejsca badań wskazują głównie przychodnie, placówki podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) czy szpitale.

Dane w %
N=656
Pytanie otwarte – zadawane jedynie osobom, które zadeklarowały znajomość miejsc w swojej okolicy, gdzie można wykonać badanie profilaktyczne

Wymień miejsca, gdzie możesz wykonać badania profilaktyczne w twojej okolicy.

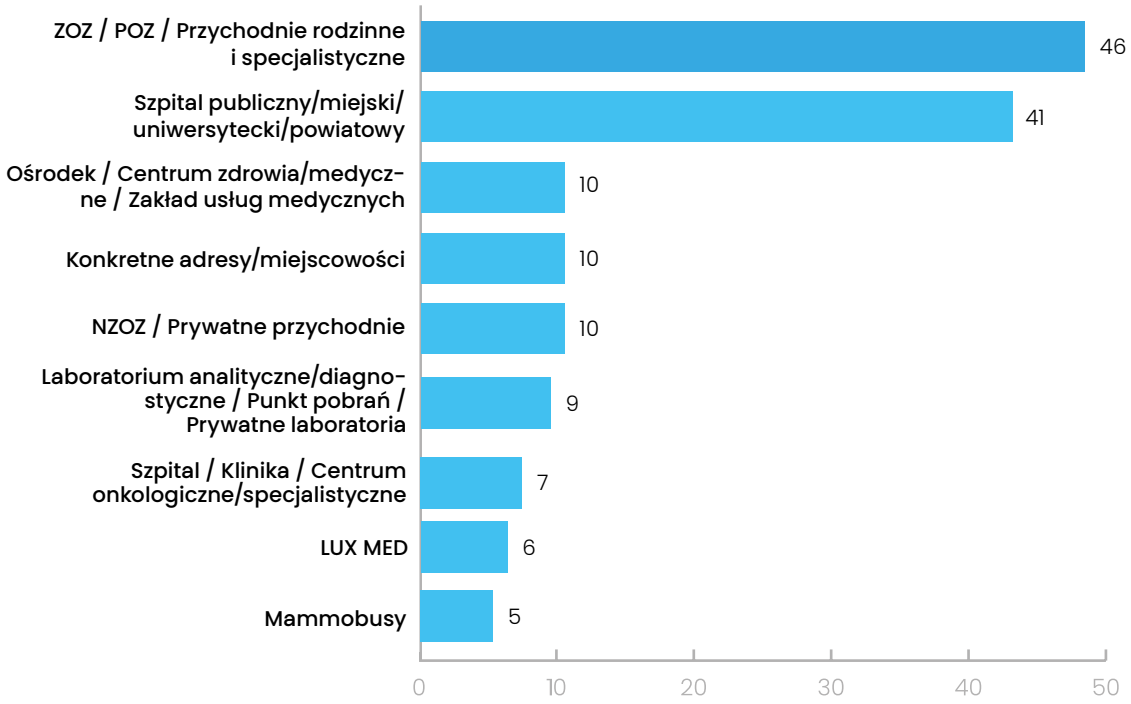

Komentarz Eksperta

Kamil Dolecki

Prezes Stowarzyszenia Pomocy Chorym na Mięsaki i Czerniaki Sarcoma

„Ponad 60% Polek i Polaków deklaruje chęć wykonania badań i wie, gdzie może je wykonać w swojej okolicy. Jeśli w ciągu roku deklaracje dotyczące wdrożenia profilaktyki znajdą odzwierciedlenie w rzeczywistości, będzie to ogromnym sukcesem!”

Postrzeganie roli profilaktyki

Mit

~~**Rak to wyrok, profilaktyka nic tu nie pomoże. Co piąty** Polak i Polka (19%) twierdzi, że profilaktyka nie uratuje im życia.~~

Fakt

Badania profilaktyczne pozwalają na wczesne wykrycie nowotworu. Im wcześniej rozpoczęte leczenie, tym większa szansa na całkowity powrót do zdrowia.

Inne szkodliwe przekonania Polek i Polaków

Co trzeci uczestnik badania opinii uważa, że profilaktyka nie uchroni go przed rakiem, a co piąty uważa, że wręcz nie uratuje mu życia. Co czwarty nie wykonuje badań ze strachu, że lekarze „coś znajdą" lub też uważa, że lepiej nie mieć świadomości bycia w grupie ryzyka, porównując tę wiedzę do „siedzenia na bombie". Co szósty Polak naśladuje postawy otaczających go osób. Co trzeci szuka wymówki w braku wiedzy na temat odpowiedniej poradni, gdzie takie badania można wykonać. 42% Polaków i Polek uznało, że badania profilaktyczne nie są wystarczające, ponieważ obecnie nie można umówić się do lekarza.

Czy zgadzasz się z poniższymi stwierdzeniami?

Dane w %
N=1021

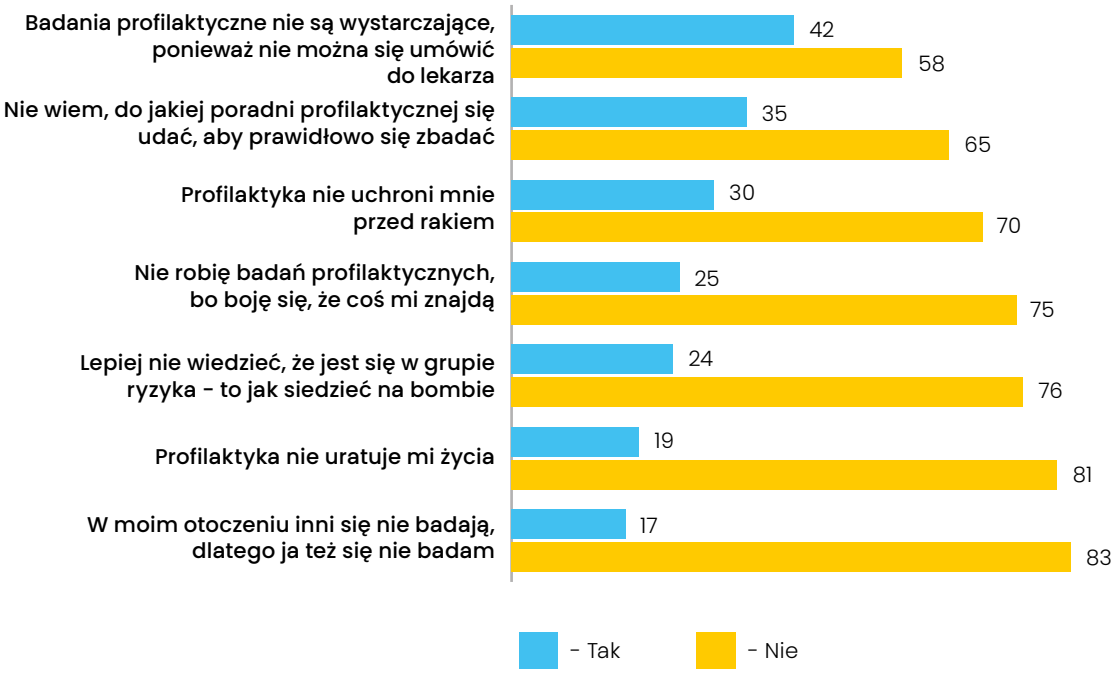

Komentarz Eksperta

dr n. med.
Michał Sutkowski

Prezes Warszawskich Lekarzy Rodzinnych, rzecznik prasowy Kolegium Lekarzy Rodzinnych w Polsce, Prodziekan Wydziału Medycznego ds. Rozwoju Uczelni Łazarskiego

„Wnioski raportu Stowarzyszenia Sarcoma nie są dla mnie zaskoczeniem. Są smutną codziennością polskiej dramatycznie niskiej wiedzy i kultury zdrowotnej odsłoniętej przez pandemię COVID-19."

Wnioski płynące z raportu Stowarzyszenia Sarcoma nie są dla mnie zaskoczeniem. Są smutną codziennością polskiej dramatycznie niskiej wiedzy i kultury zdrowotnej odsłoniętej przez pandemię COVID-19.

Nie przewiduję, żeby wiele zmieniło się pod tym względem w ciągu najbliższych 20-30 lat. Żeby poprawić sytuację w dalszej perspektywie, już dziś musimy rozpocząć działania edukacyjne i promocyjne na skalę niespotykaną dotąd w Polsce.

O badaniu

Ogólnopolskie badanie opinii zostało przeprowadzone na zlecenie Stowarzyszenia Pomocy Chorym na Mięsaki i Czerniaki Sarcoma przez Agencję Badań Rynku i Opinii SW Research wśród 1021 osób reprezentujących badaną populację.

Badanie zostało zrealizowane w dniach 5-12 maja 2022 metodą wywiadów on-line (CAWI) w panelu internetowym SW Panel.

Kwestionariusz badawczy został przygotowany przez agencję SW Research na podstawie zagadnień dostarczonych przez Stowarzyszenie Pomocy Chorym na Mięsaki i Czerniaki Sarcoma.

Struktura demograficzna

Płeć

Dane w %
N=1021

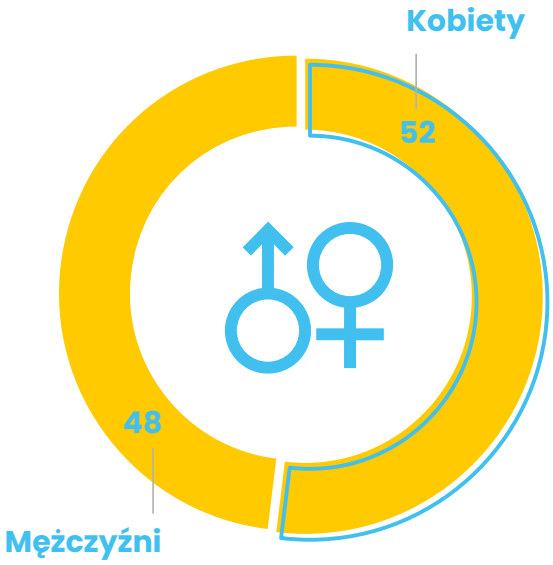

Kategoria wiekowa

Dane w %
N=1021

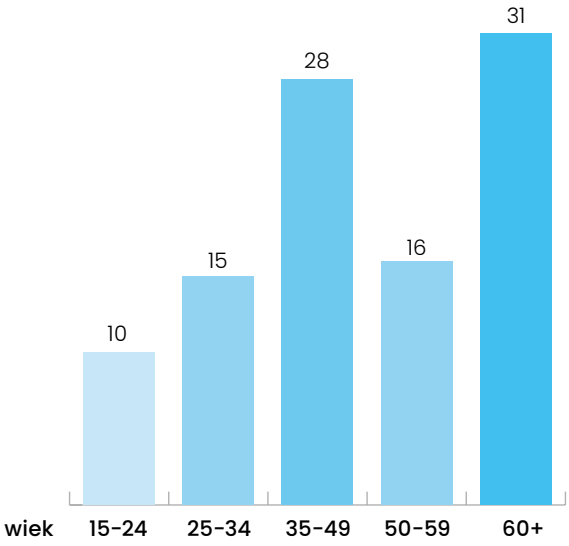

Dane w %
N=1021

Wykształcenie

Dane w %
N=1021

Jaka jest Twoja sytuacja zawodowa?

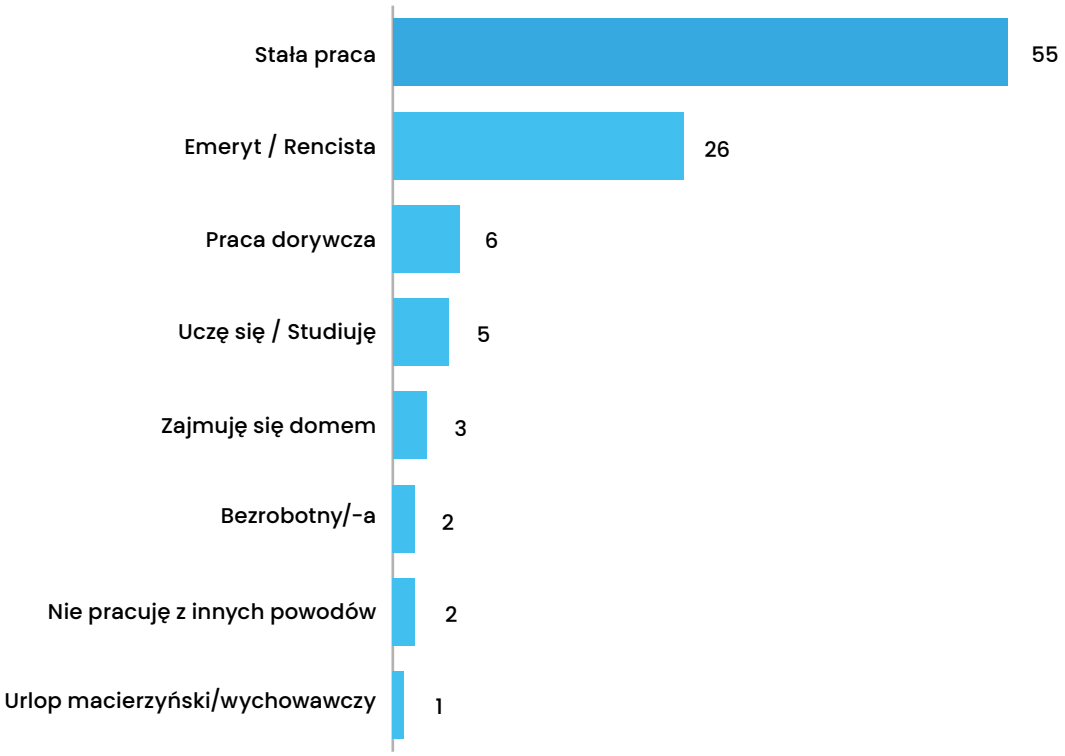

Wielkość miejscowości

Dane w %
N=1021

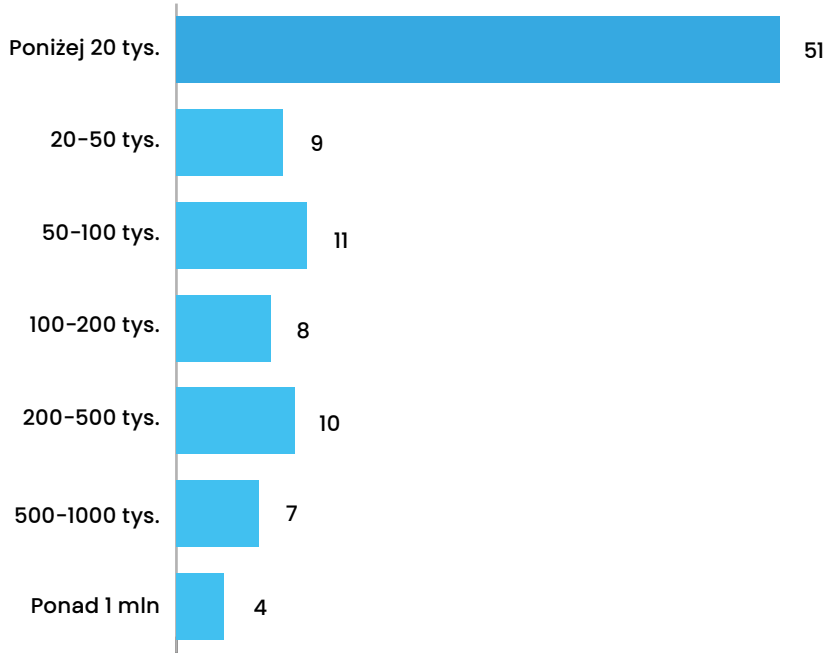

Województwo

Dane w %
N=1021

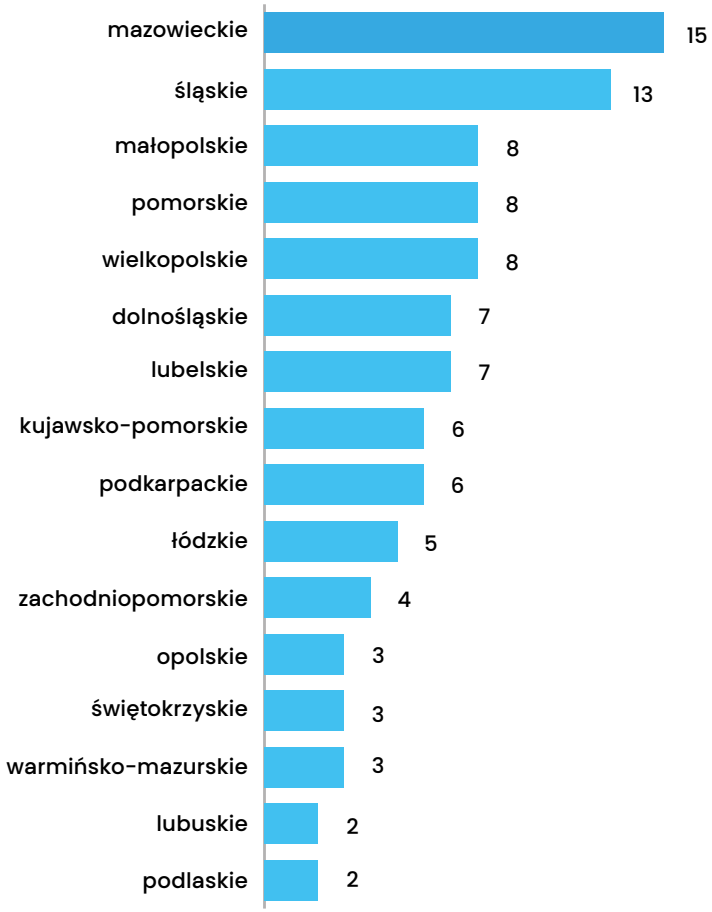

Komentarz Eksperta

prof. dr hab. n. med.
Piotr Rutkowski

Kierownik Kliniki Nowotworów Tkanek Miękkich, Kości i Czerniaków Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie, pełnomocnik Dyrektora ds. Narodowej Strategii Onkologicznej i Badań Klinicznych, przewodniczący Zespołu Ministra Zdrowia ds. Narodowej Strategii Onkologicznej, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Onkologicznego

„Większość wczesnych nowotworów jest całkowicie wyleczalna. W naszych rękach jest długie życie w zdrowiu dzięki regularnym badaniom profilaktycznym.”

Obecnie w onkologii największy nacisk kładziemy na profilaktykę nowotworową.

Zadania, których celem jest poprawa wykrywalności nowotworów, znalazły się w Narodowej Strategii Onkologicznej. Wśród nich jest m.in. włączenie lekarzy POZ do działań prewencji wtórnej w onkologii. Lekarz POZ nie będzie interpretował wyników badań onkologicznych, ale będzie dbał o to, aby odpowiedni odsetek jego podopiecznych wykonywał badania profilaktyczne w kierunku nowotworów.

Także Polskie Towarzystwo Onkologiczne ma w planach podjęcie działań zmierzających do poprawy sytuacji obecnych i potencjalnych pacjentów. Na pierwszym miejscu stawiamy edukację. Tylko poprzez budowanie świadomości konieczności badań profilaktycznych możemy wpłynąć na zmianę postaw Polaków. Musimy odczarować wizerunek nowotworu jako choroby śmiertelnej i zachęcić społeczeństwo do badań, których celem jest wczesne wykrycie raka. Większość wczesnych nowotworów jest całkowicie wyleczalna. W naszych rękach jest długie życie w zdrowiu dzięki regularnym badaniom profilaktycznym.

Twórcy raportu

Stowarzyszenie Pomocy Chorym na Mięsaki i Czerniaki Sarcoma

Stowarzyszenie powstało w 2007 roku z inicjatywy pacjentów i personelu medycznego Narodowego Instytutu Onkologii.

Organizacja od lat działa na rzecz pacjentów z chorobami nowotworowymi, w szczególności z mięsakami i czerniakami. Wspiera leczenie chorób nowotworowych zgodnie ze światowymi standardami, a także współpracuje z ośrodkami klinicznymi leczącymi chorych na mięsaki i czerniaki. Niesie bezpośrednie, finansowe wsparcie pacjentom i ich rodzinom. Finansuje m.in. dojazdy do klinik, leki, protezy kończyn utraconych w wyniku nowotworu oraz opiekę psychoonkologów. Stowarzyszenie łączy współczesną, ekspercką wiedzę medyczną i uwrażliwienie na potrzeby pacjentów onkologicznych, wynikające z własnych doświadczeń.

Członkowie Stowarzyszenia zainicjowali i do dziś koordynują takie projekty jak:

1. Onkobieg – organizowana od 2008 roku pierwsza w Polsce charytatywna impreza biegowa o tematyce onkologicznej. Przez 15 edycji Onkobiegu zdobyliśmy razem niemal 200 tysięcy kilometrów i zebraliśmy wspólnie ponad milion złotych na wsparcie pacjentów i profilaktykę.

2. #FuraZdrowia, czyli mobilny gabinet, w którym przeprowadzane są bezpłatne badania diagnostyczne, m.in. badania dermatoskopowe skóry. Furze Zdrowia towarzyszą materiały edukacyjne w postaci drukowanych ulotek i strony www.onkobieg.pl/zdrowie

Słownik pojęć

Badania genetyczne
polegają na analizie materiału genetycznego (DNA). Umożliwiają ocenę predyspozycji do zachorowania na daną chorobę, w tym nowotwór złośliwy, zanim jeszcze wystąpią jej objawy. Dzięki wiarygodności wyników badań DNA (na poziomie ok. 99%) możliwe jest wdrożenie odpowiednich działań terapeutycznych. W znaczącym stopniu opóźniają one rozwój choroby i jej konsekwencji.[1]

Badanie palpacyjne
obmacywanie lub badanie dotykiem w celu poszukiwania uszkodzenia bądź dolegliwości, na które skarży się pacjent.[2]

Badanie prostaty per rectum
jeden z najważniejszych elementów badania przedmiotowego stosowanych w urologii. Lekarz urolog w ciągu kilku minut poprzez badanie palcem przez odbyt może stwierdzić nieprawidłowości w budowie prostaty, które w połączeniu z podwyższonym wynikiem badania PSA może świadczyć o wystąpieniu raka prostaty.[3]

Cytologia
(wymaz z szyjki macicy), podstawowe narzędzie ochrony przed rakiem szyjki macicy. Pozwala znacznie obniżyć umieralność z powodu tego nowotworu. Umożliwia wykrycie raka szyjki macicy we wczesnej, w pełni wyleczalnej fazie.[4]

Dermatoskopia
nieinwazyjne badanie diagnostyczne polegające na oglądaniu skóry przez dermatoskop. Metoda ta pozwala różnicować zmiany łagodne od zmian niebezpiecznych.[5]

Endoskopia
zabieg diagnostyczno-leczniczy, który polega na oglądaniu wnętrza ciała pacjenta przy wykorzystaniu endoskopu, czyli giętkiej rurki ze światłowodem.[6]

Gastroskopia
najlepsza i najczęściej wybierana metoda diagnostyczna stosowana przy podejrzeniu wystąpienia raka żołądka. Umożliwia ocenę narządu i daje możliwość pobrania wycinków do badania histopatologicznego.[7]

Kolonoskopia
badanie jelita grubego za pomocą elastycznego przewodu zakończonego kamerą wprowadzanego przez odbyt. To podstawowe badanie przesiewowe w kierunku raka jelita grubego. Podczas badania możliwa jest nie tylko ocena wyglądu ścian jelita, ale też pobranie wycinka ewentualnej zmiany do dalszych badań, jak również wycięcie polipów.[8]

Mammografia
podstawowa metoda obrazowa stosowana we wczesnej diagnostyce i skriningu raka piersi. To badanie wykorzystujące niewielką dawkę promieniowania rentgenowskiego.[9]

Morfologia
morfologia krwi obwodowej to najczęściej wykonywane, podstawowe badanie krwi. Polega na ilościowej i jakościowej ocenie elementów morfotycznych, czyli komórek krwi. Zalicza się do nich krwinki czerwone (erytrocyty), krwinki białe (leukocyty) oraz krwinki płytkowe lub płytki krwi (trombocyty).[10]

Nowotwór
tkanka wywodząca się z prawidłowych tkanek ustroju, lecz wskutek utrwalonych cech patologicznych rozrastająca się w sposób niekontrolowany, nie poddający się czynnikom regulującym wzrost, dojrzewanie i czynności komórek, rosnący mimo wyeliminowania przyczyny, jeżeli jest ona znana.[11]

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (NZOZ)
organizacja tworzona w celu promowania zdrowia, zapewnia świadczenia wszystkim pacjentom wymagającym leczenia. Przychodnia działa na podstawie określonego statutu, który zawiera cel, strukturę oraz zakres podejmowanych czynności.[12]

Podstawowa Opieka Zdrowotna (POZ)
część systemu opieki zdrowotnej, zapewniająca wszystkim osobom uprawnionym do świadczeń zamieszkałym/przebywającym na terytorium Polski kompleksowe i skoordynowane świadczenia opieki zdrowotnej w miejscu zamieszkania.[13]

Profilaktyka pierwotna i wtórna
działania mające na celu zapobieganie chorobom przez kontrolowanie czynników ryzyka (pierwotna) lub zapobieganie konsekwencjom choroby, dzięki wczesnemu jej wykryciu (wtórna).[14]

PSA
to swoisty antygen gruczołu sterczowego, czyli specyficznego białka wytwarzanego przez gruczoł krokowy u mężczyzn (Prostate Specific Antigen, PSA). Powoduje upłynnienie nasienia. Badanie PSA wykorzystywane jest do diagnozowania oraz śledzenia przebiegu nowotworu prostaty, ale również wykrywania łagodnego przerostu gruczołu krokowego.[15]

Rak
nowotwór złośliwy, pochodzący od tkanki nabłonkowej.[16]

Rezonans magnetyczny (RM)
nieinwazyjna i bezpieczna metoda diagnostyki obrazowej. Nieocenione narzędzie w zakresie wczesnej diagnostyki onkologicznej i oceny wielu zmian ogniskowych i nowotworowych. Badanie wykorzystujące pole magnetyczne i fale radiowe do uzyskania obrazów wnętrza ludzkiego ciała.[17]

Tomografia komputerowa (TK)
rodzaj tomografii rentgenowskiej, metoda diagnostyczna pozwalającą na uzyskanie przekrojów badanego obiektu. Badanie jest bezbolesne i nieinwazyjne. Dostarcza bardzo szczegółowych informacji, które można przetworzyć cyfrowo na obrazy dwuwymiarowe lub trójwymiarowe.[18]

TSH
hormon tyreotropowy. Oznaczenie stężenia TSH jest najczulszym badaniem wykrywającym zaburzenia czynności tarczycy.[19]

Zakład Opieki Zdrowotnej (ZOZ)
wyodrębniony organizacyjnie zespół osób i środków majątkowych utworzony i utrzymywany w celu udzielania świadczeń zdrowotnych i promocji zdrowia, a także prowadzenia badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych, np. szpital, przychodnia, pogotowie ratunkowe.[20]

[1] zwrotnikraka.pl
[2] fizjotechnologia.com
[3] podyplomie.pl
[4] zwrotnikraka.pl
[5] akademiaczerniaka.pl
[6] zwrotnikraka.pl
[7] zwrotnikraka.pl
[8] zwrotnikraka.pl
[9] zwrotnikraka.pl
[10] dkms.pl
[11] pwn.pl
[12] newmediaconcept.pl
[13] nfz.gov.pl
[14] pzh.gov.pl
[15] przeglad-urologiczny.pl
[16] sarcoma.pl
[17] zwrotnikraka.pl
[18] sarcoma.pl
[19] diag.pl
[20] sip.lex.pl

sarcoma.pl